

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

תולדות הדיסציפלינה הבלשנית חלק א' ' - התהוות
הדיסציפלינה - 10800

תאריך עדכון אחרון 15-10-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ביה"ס למדעי הלשון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אליצור בר-אשר סיגל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ebas@mscc.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום שני 9-10

מורי הקורס:
ד"ר אליצור בר-אשר-סיגל

תאור כללי של הקורס:

הבלשנות כחקר המדעי של השפה הפכה לדיסציפלינה עצמאית במהלך המאה ה-19, והיא המשיכה להתגבש במהלך המאה ה-20. במהלך הקורס נעמוד על פשר התופעה של הפיכת תחום ידע לדיסציפלינה עצמאית. כדי לעמוד על הרקע של ההתפתחויות שחלו במאות הללו נתמקד תחילה בשני השורשים ההיסטוריים המרכזיים של הבלשנות: העיסוק הפילוסופי בשפה והמדקדקים. לאחר מכן נסקור תחנות מרכזיות בהתהוות של הבלשנות כמדע עצמאי, ונתמקד בכמה אסכולות בלשניות שהתפתחו בתקופה הזאת.

מטרות הקורס:

בסוף הקורס התלמיד יידע את הרקע הפילוסופי והדקדוקי של הבלשנות. יכיר את ההיסטוריה של הבלשנות במאה ה-19 וראשית המאה ה-20 ויבין את התהליכים שאפשרו את התהוות הדיסציפלינה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להבין את הרקע של הדיסציפלינה הבלשנית.

להבין את היסודות המדעיים של התחום.

להבין את ההתפתחות הרעיונית של הדיסציפלינה הבלשנית לאור הרקע שלה בתחומים אחרים.

להיות מסוגל לדעת מה היחס שבין תיאוריה לפרקסיס בבלשנות.

להיות מסוגל להציג תחנות שונות בתולדות הבלשנות וכיצד הם התפתחו האחד מהשני.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה פרונטלית ודיון לאור קריאה מכינה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

שיעור פתיחה: הרקע להתהוות הדיסציפלינה. נעסוק בשאלות:

1. מה זו דיסציפלינה – מה הופך תחום ידע לדיסציפלינה?

2. מה מכונן התהוות של דיסציפלינה?

נושא ראשון: יסודות פילוסופיים של הבלשנות

(3 סטואים

(4) וארו: "De Latina Lingua the on"

נושא שני: המדקדקים

5) Marcus Fabius Quintilianus

6) Appolonius Dyscolus

(7) בחלק הזה נדבר גם בקצרה על החיבור בין המסורת הדקדוק היוונית-לטינית למסורות הסורית, הערבית והעברית .

(8) פניני -

(9) פורט רויאל:

Grammaire générale et raisonnée contenant les fondemens de l'art de parler, expliqués d'une manière claire et naturelle, "General and Rational Grammar, containing the fundamentals of the art of speaking, explained in a clear and natural manner

נושא שלישי: ערב הבלשנות המודרנית

(10) לייבניץ

(11) סיר ויליאמס ג'ונס

(12) שלגל

(13) הומבולדט

נושא רביעי: בלשנות היסטורית ובלשנות משווה

14) Rasmus Rask

15) Franz Bopp - 16) Jacob Grimm -

נושא חמישי: מפנה המאות התשע-עשרה עשרים

(18) המדקדקים הצעירים:

19) William Dwight Whitney

(20) דה סוסיר:

(21) חקר הדיאלקטים ותאוריית הגלים (אין חומר קריאה)

נושא שישי: העשורים הראשונים של המאה העשרים

(22) סטורקטוראליזם

(1) אסקולת קופנהגן (2) אסקולת פראג - פונקציונאליזם - נתמקד בעיקר באסקולת הזאת

(3) אסקולת ארה"ב - דסקריפטיביזם [סמסטר ב']

אסקולת פראג

(25) בלומפילד

חומר חובה לקריאה:

שיעור פתיחה: הרקע להתהוות הדיסציפלינה. נעסוק בשאלות:

1. מה זו דיסציפלינה - מה הופך תחום ידע לדיסציפלינה?

2. מה מכונן התהוות של דיסציפלינה?

נושא ראשון: יסודות פילוסופיים של הבלשנות

(1) אפלטון: קטעים מתוך הדיאלוג הסופיסטיקאן

(2) אריסטו: מתוך החיבור: Interpretation the On, שאותו תוכלו למצוא בלינק הבא [להתמקד בפרק הראשון והרביעי]:

<http://philosophy.eserver.org/aristotle/on-interpretation.txt>
[אם הספקתם לקרוא הכול אני ממליץ גם לקרואת מ"הקטגוריות":
<http://ebooks.adelaide.edu.au/a/aristotle/categories/>]
(3 סטואים: מתוך Laertius Diogenes כותב את חיי זנון בתוך הספר: *of Opinions and Lives*
השביעי בספר מצוי השפה על הנרחב העיסוק *Eminent Philosophers*
(4) וארו: *"language Latin the on" Latina Lingua De*

נושא שני: המדקדקים
5) Marcus Fabius Quintilianus
Quintilianus Institues of oratory
יש לטקסט הזה אתר מאוד יפה: <http://quintilian/honeyl~/edu.iastate.www2//:http>
נתמקד בפרק השישי: <http://quintilian/honeyl~/edu.iastate.www2//:http>
6) Appolonius Dyscolus
Householder, F. W. 1981. The Syntax of Apollonius Dyscolus, Amsterdam
(7) בחלק הזה נדבר גם בקצרה על החיבור בין המסורת הדקדוק היוונית-לטינית למסורות הסורית,
הערבית והעברית.
(8) פניני - Ashtadhyayi [אין חומר קריאה]

(9) פורט רויאל:
Grammaire générale et raisonnée contenant les fondemens de l'art de parler, expliqués d'une manière claire et naturelle, "General and Rational Grammar, containing the fundamentals of the art of speaking, explained in a clear and natural manner

נושא שלישי: ערב הבלשנות המודרנית
(10) לייבניץ (נקרא בשיעור מתוך ציטוט המופיע אצל: Müller Max Friedrich *on Lectures Three: the Science of Language*)
(11) סיר ויליאמס ג'ונס (נקרא מתוך: הרצאה השלישית שלו בפני Sociery Asiatic בשני לפברואר 1786)
(12) שלגל (באתר של הקורס יש טקסט שלו מ 1850 מומלץ לקרוא ולחוש את הכתיבה של התקופה:
The philosophy of history : in a course of lectures, delivered at Vienna / tr. from the German, with a memoir of the author by James Baron
(13) הומבולדט (אין חומר קריאה)

נושא רביעי: בלשנות היסטורית ובלשנות משווה
(קריאה חומר אין) 14) Rasmus Rask
מתוך קריאה - 15) Franz Bopp
Comparative Grammar of the Sanskrit, Zend, Greek, Latin, Lithuanian, Gothic, German, and Slavonic languages
(גרים חוק) - 16) Jacob Grimm
בספר תעינו 17) August Schleicher
<http://www.archive.org/details/compendiumofcomp01schluoft>

עמ' 15-1 - [שימו לב: ספרות ערביות ולא רומיות]

נושא חמישי: מפנה המאות התשע-עשרה עשרים

(18) המדקדקים הצעירים:

Herman Osthoff and Karl Brugmann,

preface to: Morphological Investigations in the Sphere of the Endo European languages.

19) William Dwight Whitney

W. D. Whitney, "Logical Consistency in Views of Language", *The American Journal of Philology*, 1 (1880): 327-343

(20) דה סוסיר:

נקרא פסקאות מתוך:

פרדינן דה סוסיר, קורס בבלשנות כללית. מצרפתית: אבנר להב (על פי המהדורה של שארל בא" ואלבר סשה"י, 1916). הוצאת רסלינג, תל אביב 2005. (יש עותקים בספרייה).

התרגום לאנגלית נמצא באינטרנט:

<http://www.archive.org/details/courseingenerall00saus>

(21) חקר הדיאלקטים ותאוריית הגלים (אין חומר קריאה)

נושא שישי: העשורים הראשונים של המאה העשרים

(22) סטורקטוראליזם

(1) אסקולת קופנהגן (Hjelmslev) - *Glossematics* (אין חומר קריאה)

(2) אסקולת פראג - פונקציונאליזם - נתמקד בעיקר באסקולת הזאת

(3) אסקולת ארה"ב - דסקריפטיביזם [סמסטר ב']

אסקולת פראג

Vilém Mathesius, *On Linguistic Characterology*

Mathesius, Vilém 1928 "On Linguistic Characterology with Illustrations from Modern English", *Actes du Premier Congrès International de Linguistes à La Haye*, 56-63.

קטעים מתוך: N. Trubetzkoy, *Phonology of Principles*

רומן יעקובסון (אין חומר קריאה)

(23) אוטו יספרסן

Philosophy of Language, New York 1924

(24) Tesnière [אין חומר קריאה]

(25) בלומפילד [אין חומר קריאה]

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 65 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 35 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
NA